

רעיון נשגב של הקדוש הגרא"י בלוח ראש ישיבת טעלז זצ"ל הי"ד תשעה באב נקרא "מועד" כי אנו מתוועדים עם הקב"ה מתוך החורבן כמו בכל ה"מועדים"

בתחתית ההר", ופירש רש"י: "לקראת האלקים, מגיד שהשכינה יצאה לקראתם כחתן היוצא לקראת כלה". וכן כתוב (ישעיה סב ה): "ומשוש חתן על כלה ישיש עליך אלקיך". הנה כי כן זהו ביאור ענין התחברות הכרובים בבית המקדש, שרומז על היחוד הנפלא בין הקב"ה לכנסת ישראל, כמו שכתב רבינו בחיי פרשת תרומה על הפסוק (שמות כה יח):

"ועשית שנים כרובים זהב. ועל דרך הפשט שנים כרובים זכר ונקבה היו, להודיע כמה ישראל חביבין לפני הקב"ה כחיבת זכר ונקבה... וצריך שתתבונן במאמרם זה, כי היו הכרובים כצורה הזו למשל נמרץ, להעיד על הפלגת הדביקות שבין הקב"ה לישראל בלא שום אמצעי, כי הוא יתעלה בדרך יחנה לישראל, ואין עמו אל נכר כשאר העובדי גלולים אשר חלק להם שרים של מעלה... ועוד טעם אחר כדי שנתעורר בתפילותינו ובכל שאר העבודות, שלא נשים אמצעי בין הקב"ה ובינינו, שמן הטעם הזה הונחה לפני ולפנים במקום השכינה, הוא התל שהכל פונים בו לתפילה".

ישוב הסתירה בענין עמידת הכרובים

והנה בגמרא (ב"ב צט.) מקשה על מה שמצינו סתירה במקראות בענין עמידת הכרובים, כתוב אחד אומר (שמות כה כ): "ופניהם איש אל אחיו", משמע שפניהם היו מופנות זה לזה, וכתוב אחד אומר (דברי הימים ב-ג יג): "ופניהם לבית", משמע שפניהם לא היו איש אל אחיו כי אם כלפי הבית. ומתריך: "לא קשיא כאן בזמן שישראל עושין רצונו של מקום, כאן בזמן שאין ישראל עושין רצונו של מקום".

הביאור בזה, כי בזמן שישראל עושים רצונו של מקום, כי אז הם מפנים את כל מגמת פניהם כלפי הקב"ה, וכמים הפנים לפנים מפנה הקב"ה

שנכנסו נכרים להיכל ראו כרובים המעורין זה בזה, הוציאון לשוק ואמרו, ישראל הללו שברכתך ברכה וקלתן קללה יעסקו בדברים הללו, מיד הזילום שנאמר (איכה א ח) כל מכבדיה הזילוה כי ראו ערותה".

"בשעה שהיו ישראל עולין לרגל מגלילין להם את הפרוכת"

ב"שיטה מקובצת" (ב"ב צט:) הביא מה שהתפלא על כך אחד מן הראשונים רבינו יוסף מיגאש [תלמידו של רבינו אלפס הרי"ף ורבו של הרמב"ם] פליאה עצומה, ונרחיב בביאור פליאתו על פי מה ששנינו בגמרא (יומא נד.): "אמר רב קטינא, בשעה שהיו ישראל עולין לרגל מגלילין להם את הפרוכת ומראין להם את הכרובים שהיו מעורים זה בזה, ואומרים להם ראו חיבתכם לפני המקום כחיבת זכר ונקבה".

הביאור בזה על פי מה שמצינו שהקב"ה וכנסת ישראל הם כביכול בבחינת איש ואשה, עד כדי כך שהקב"ה קידש את ישראל בקידושין גמורים על ידי התורה, שעל כך נאמר (שמות יט י): "וקדשתם היום ומחר", כמבואר במדרש (ד"ב רג יב):

"אין כותבין שטרי אירוסין ונשואין אלא מדעת שניהן והחתן נותן שכר, וממי למדנו מהקב"ה בשעה שקידש לישראל בסיני, דכתיב (שמות יט י) ויאמר ה' אל משה לך אל העם וקידשתם היום ומחר, ומי כתב השטר הזה משה, מנין שנאמר (דברים לא ט) ויכתוב משה את התורה הזאת, ומה שכר נתן לו הקב"ה, זיו הפנים דכתיב (שמות לד כט) ומשה לא ידע כי קרן עור פניו".

וזהו שכתוב (שמות יט יז): "ויוצא משה את העם לקראת האלקים מן המחנה ויתיצבו

שבוע אחר שבוע, יום אחר יום, משבעה עשר בתמוז - יום שנבקעה בו חומת ירושלים ונכנסו האויבים, אנו מתקרבים ליום האחרון והקשה של כל ימי בין המצרים - תשעה באב, שבו נחרבו שני בתי מקדשות - בית המקדש הראשון ובית המקדש השני. ביום זה אנו שרויים באבלות גדולה על החורבן, בצום מיוחד כמו ביום הכיפורים שמתחיל כבר מבליה, ובכל חמשה עינויים רחיצה, סיכה, נעילת הסנדל ועוד, ממש כמו ביום כיפור, אלא שבנוסף על כך אסרו לעסוק בו בתורה המשמחת לב אנשים, כמו שכתוב (תהלים יט ט): "פקודי ה' ישרים משמחי לב", וכן אסרו בו הישיבה על כסא עד חצות היום.

דבר בעתו מה טוב להתבונן על הפלא הגדול שהיה בתשעה באב, בשעה שפרצו אויבי ישראל לבית המקדש ונכנסו בבית קדשי הקדשים - המקום הכי מקודש לכל ישראל בקדושה עצומה שאין למעלה ממנה, עד כדי כך שאפילו מזרע ישראל לא הורשו להיכנס בו, מלבד הכהן הגדול שהתורה נתנה לו רשות להיכנס בו רק פעם אחת בשנה ביום הכיפורים לעשות בו עבודת היום.

אלא שבעוונותינו הרבים נגזר חורבן על שני בתי המקדשות, כפי שמגלים לנו חכמינו ז"ל בגמרא (יומא ט): הסיבה לכך, בבית המקדש הראשון בעוון שלש עבירות החמורות - עבודה זרה, גילוי עריות ושפיכות דמים, ובבית המקדש השני בעוון שנאת חנם: "ללמדך ששקולה שנאת חנם כנגד שלש עבירות, עבודה זרה גלוי עריות ושפיכות דמים".

במאמר זה ברצוננו להתבונן על המחזה הגדול שנתגלה לאויבי ישראל כאשר נכנסו לקדשי הקדשים בתשעה באב כפי ששנינו בגמרא (יומא נד:): "אמר ריש לקיש בשעה

שלחן ערוך: "אין אומרים תחנון בתשעה באב ואין נופלים על פניהם משום דמקרי מועד"

מהר"ל מפראג: ימים טובים נקראים "מועדים"

על שם שבהם אנו מתוועדים עם הקב"ה מתוך ששון ושמחה

גמרא: "בשעה שהיו ישראל עולין לרגל מגללין להם את הפרוכת" שהיא המחיצה של ברזל, "ומראין להם את הכרובים"

הגרא"י בלוך: תשעה באב נקרא "מועד",

כי אנו מתוועדים עם הקב"ה מתוך הכרה ברורה באמיתת משפטו

אהבת הקב"ה לישראל שהיתה טמונה כביכול בפנימיות לבו, נולד משיח בן דוד אשר יבוא ויגאל את ישראל מכל הגלויות. נמצא לפי זה כי מגודל אהבת הקב"ה לישראל, הקדים הקב"ה רפואה למכה להוליד את נשמת משיח בן דוד, אשר יבוא ויגאלנו מכל הגלויות ויבנה את בית המקדש השלישי.

הנה כי כן למדנו משילוב דבריהם הקדושים של המגיד ממעזריטש והרבי ר' פנחס מקוריץ זי"ע רעין נעלה ונשגב אשר לא יסולא בפז, כי בשעת החורבן כשנכנסו הנכרים להיכל לקדשי הקדשים בתשעה באב, עשה הקב"ה נס שפני הכרובים יהיו איש אל אחיו, כי באותה שעה ממש הוליד הקב"ה כביכול בעולם את נשמת משיח בן דוד.

חשבתי דרכי להוסיף תבלין לבאר מקחו של צדיק תירוצו של הר"י מיגאש: "ובשעה שנכנסו עכו"ם להיכל נמי היו מעורים במעשה נס, כמו שהיו מעורים בשעה שעולים לרגל, להראות לעכו"ם מה היתה חיבת ישראל לפני המקום". ויש לתמוה הלא בגמרא מבואר שהנכרים הוציאו את הכרובים לשוק ולעגו עליהם ככתוב: "כל מכבדיה הזילוה", אם כן איזו תועלת היתה לעשות נס להראות לגוים חביבות ישראל כאשר לא האמינו בכך.

ונראה כי בנס זה נתחכם הקב"ה להראות לגוים שהוא מחבב את ישראל, כי ידע מראשית דבר אחרית דבר שיצחקו וילעגו על כך, ויוציאו את הכרובים מקדשי הקדשים בעודם מעורים זה בזה, כל זה כדי להראות בעצם לכל ישראל שעמדו מחוץ לבית המקדש, שאפילו בעת החורבן מחבב אותם הקב"ה חיבה גדולה, ואם לא היו הגוים מוציאים את הכרובים בחוץ הרי היו נשרפים יחד עם בית המקדש, ואז לא היתה מתגלית אהבה גדולה זו לישראל.

המקום", כוונתו להראות מה היתה חיבת ישראל לפני המקום גם בשעת החורבן.

והביאור בזה, כי הן אמת שכל אב יש לו אהבה טבעית גדולה לבנו, אולם כאשר האב נאלץ באין ברירה להעניש את בנו קשות כדי להחזירו למוטב, כי אז האהבה הטמונה בקרבו מתעצמת לאין שיעור מחמת גודל רחמנותו על צער הבן, אלא שהוא צריך לגנוז את אהבה בפנימיות לבו כדי להעניש את בנו ולהחזירו למוטב. זאת ועוד, כי עצם הדבר שנמנע מן האב לבטא את אהבתו לבנו מחמת העונש, גורם לכך שיתקבצו כל רגשי האהבה הטמונים בקרב לבו ויתעצמו מאד.

הנה כי כן מטעם זה דוקא בשעה שנכנסו נכרים לקדשי הקדשים בשעת החורבן, עשה הקב"ה נס שיראו את הכרובים פניהם איש אל אחיו, כדי להראות בכך שגם בשעת החורבן בשעה היותר קשה לישראל, הקב"ה עדיין אוהב את ישראל אהבה עזה בפנימיות לבו שהיא בחינת קדשי הקדשים, אלא שנאלץ להעניש את ישראל כדי להחזירם למוטב.

התחברות הכרובים להוליד נשמת משיח בן דוד

וכבר מצינו מקור לרעיון נשגב זה בדברי ה"בני יששכר" (תמוז-אב מאמר ג אות א) בשם המגיד הקדוש הרבי ר' דוב בער ממעזריטש זי"ע, והוסיף על כך הרה"ק רבי פנחס מקוריץ זי"ע לבאר, מה שמצינו בירושלמי (ברכות פ"ב ה"ד) ובמדרש (איכה רבה א נא) כי משיח בן דוד נולד בט' באב, כי דוקא בשעת החורבן נתעצמה אהבתו של הקב"ה לאין שיעור.

ולפי האמור הביאור בזה, כי דוקא בשעה שהחריב הקב"ה את בית המקדש והגלה את ישראל בין האומות, הנה מגודל התעצמות

כביכול את פניו אליהם, ואז הפנו שני הכרובים, שהם רמז על הקב"ה וכנסת ישראל, את פניהם זה לזה באהבה גדולה בבחינת: "ופניהם איש אל אחיו". אבל כאשר אין ישראל עושים רצונו של מקום, הרי הם הופכים את פניהם שלא להסתכל כלפי הקב"ה, ועל ידי זה גם הקב"ה כביכול מפנה את פניו מהם, ועל ידי זה גם הכרובים למטה הם בבחינת: "ופניהם לבית".

מעתה נשכיל להבין פליאת רבינו יוסף מיגאש, על מה שאמרו בגמרא כי כשנכנסו הנכרים להיכל קדשי הקדשים מצאו את הכרובים מחוברים פניהם איש אל אחיו, שהרי סיבת החורבן היא משום שלא היו ישראל עושים רצונו של מקום, הנה כי כן איך יעלה על הדעת שמצאו את הכרובים מעורים זה בזה.

והביא ה"שיטה מקובצת" מה שתירץ הר"י מיגאש, כי בעת החורבן היה זה בדרך נס, כדי להראות לגוים גודל החיבה שחיבב הקב"ה את ישראל:

"ופריק רבינו הרב ז"ל, ששניהם בשורה אחת הן עומדים כדכתיב בקרא, וזה שהיו מעורים זה בזה כזכר עם נקבה בשעה שישראל עולים לרגל בלבד, והיה מעשה נס להראות חיבת ישראל לפני המקום כחיבת זכר עם נקבה, אבל בשאר ימות השנה לא היו מעורים, ובשעה שנכנסו עכו"ם להיכל נמי היו מעורים במעשה נס, כמו שהיו מעורים בשעה שעולים לרגל, להראות לעכו"ם מה היתה חיבת ישראל לפני המקום".

הקב"ה ביקש להראות חיבתו לישראל אפילו בשעת החורבן

והנה בהשקפה ראשונה נראה שכוונת הר"י מיגאש ליישב, כי בשעת החורבן עשה הקב"ה נס לחבר את הכרובים, כדי להראות לגוים את החיבה שחיבב את ישראל בשעה שבית המקדש היה קיים. אולם דבר זה תמוה מאד, לשם מה עשה הקב"ה נס כזה, כלומר איזו תועלת יש בכך להראות לגוים, שחיבב את ישראל בעת שבית המקדש היה קיים.

לכן נראה לפרש כי הר"י מיגאש טמן בדבריו רעיון נעלה ונשגב, כי בנס זה של מעמד הכרובים פניהם איש אל אחיו, ביקש הקב"ה להראות כי אפילו בשעת החורבן הוא עדיין מחבב את ישראל, ומה שכתב: "ובשעה שנכנסו עכו"ם להיכל נמי היו מעורים במעשה נס, כמו שהיו מעורים בשעה שעולים לרגל, להראות לעכו"ם מה היתה חיבת ישראל לפני

לדרכו מוכן ומזומן לקדש שם שמים. כעבור כמה דקות נשמעו היירות של הרוצחים, ועוד נשמע מתוך הקבר קולו המדהדה של הגרא"י: "שמע ישראל ה' אלקינו ה' אחד", הנה כי כן נאה דורש ונאה מקיים נתועד ונתייחד עם הקב"ה, גם מתוך גילוי נורא של תוקף הדין, ה' ינקום דמם.

מהר"ל מפראג: "מועדים" מלשון התועדות

עתה הבה נרחיב קצת ברעיון הנשגב של קדוש זה הגרא"י בלוח זצ"ל הי"ד, וזה יצא ראשון כי עצם הרעיון שימים טובים נקראים "מועדים", על שם שאנו מתוועדים בהם עם הקב"ה, מקורו ב"חידושי אגדות" למהר"ל מפראג על המאמר בגמרא (מכות כג.): "כל המבזה את המועדות כאילו עובד עבודת כוכבים". ומפרש המהר"ל בלשון קדשו:

"דבר זה מבואר כי המועד הוקבע שיהיו חוגגים אל השי"ת ועובדים עבודתו יתברך, והוא נקרא מועד מלשון ונועדתי לך, כי השנים שהם מתחברים ומתוועדים יחד נקרא מועד, וכן הרגל הוא שיהיה השי"ת מתוועד עם עמו ומתחבר להם, ומי שמבזה את המועדות כאלו אינו רוצה בחיבור הזה ומתדבק באחר.

ולכך אמרו במסכת בבא בתרא (דף נד.) כשהיו ישראל עולים לרגל היו מגביהין להם הפרוכת והיו מראים להם [את הכרובים מעורים זה בזה], כי עליותם לרגל הוא עצם החיבור שנקרא מועד, ולפיכך אז היו מראים להם זה, ולכך אמר המבזה את המועדות ולא אמר המבזה הרגלים כלישנא דקרא".

כלומר מאחר שיש מצוה לעלות לרגל שלש פעמים בשנה להתראות עם הקב"ה, ככתוב (שמות כג-ז): "שלש פעמים בשנה יראה כל זכורך אל פני האדון ה'". נמצא כי בימי המועדים אנו מתוועדים ומתייחדים עם הקב"ה בבית המקדש, ולכן הם נקראים "מועדים" מלשון התוועדות. וזהו ביאור המאמר: "כל המבזה את המועדות", הרי הוא מגלה בזה שאינו חפץ להתוועד עם הקב"ה, ולכן הרי זה נחשב "כאילו עובד עבודת כוכבים".

נפלא להבין בזה מה שהביא המהר"ל מאמרו של רב קטינא: "בשעה שהיו ישראל עולין לרגל מגללין להם את הפרוכת, ומראין להם את הכרובים שהיו מעורים זה בזה, ואומרים להם ראו חיבתכם לפני המקום". כי מאחר שתכלית

ביאור האוהב ישראל: כ"א ימי בין המצרים הם שורש לכ"א ימים טובים, כי בשניהם אנו מתוועדים עם הקב"ה

גמרא: "בשעה שנכנסו נכרים להיכל ראו כרובים המעורין זה בזה", לרמז שגם אחרי החורבן אפשר להתוועד עם הקב"ה

גמרא: "מיום שחרב בית המקדש אין לו להקב"ה בעולמו אלא ד' אמות של הלכה", שבהם הוא מתייחד עם ישראל

הקב"ה סיבב שיוציאו האויבים את הכרובים לשוק, להראות לישראל שאפשר להתייחד עם הקב"ה גם בגלות

תשעה באב נקרא מועד

בדרך זו במסילה נעלה, לבאר כל ענין הנס עם הכרובים בשעת החורבן בדרך עבודה השוה לכל נפש, על פי מה שמצינו בתשעה באב תרתי דסתרי, כי מצד אחד הוא יום של תענית ואבלות על חורבן בית המקדש, אך מצד שני הוא נקרא "מועד" ככתוב (איכה א טו): "קרא עלי מועד". ומטעם זה מבואר בשלחן ערוך (או"ח סימן תקנב סעיף יב): "אין אומרים תחנה ערב תשעה באב במנחה משום דאיברי מועד". וכן מבואר עוד (שם סימן תקנט סעיף ד): "אין אומרים תחנון בתשעה באב ואין נופלים על פניהם משום דמקרי מועד".

והנה מצינו על כך רעיון נשגב בשם הגאון הקדוש רבי אברהם יצחק בלוח ראש ישיבת טעלז זצ"ל, [שנרצח על קדושת השם באכזריות נוראה בימי בין המצרים כ' תמוז שנת תש"א על ידי הנאצים הארורים ימח שם, ה' ינקום דמו], כפי שנהג תלמידו המובהק הגאון רבי מרדכי גיפטער ראש ישיבת טעלז בקליבלאנד זצ"ל לומר בשמו.

ותוכן דבריו על פי מה שמצינו בתורה שהימים טובים נקראים "מועדים", כמו שכתוב (ויקרא כג מד): "וידבר משה את מועדי ה' אל בני ישראל". והטעם לכך הוא כי "מועד" הוא מלשון "התוועדות" ככתוב (שמות כה-כב): "ונועדתי לך שם", כי בימים טובים אנו פורשים מכל המלאכות ועניני העולם הזה ואנו מתוועדים עם הקב"ה.

והנה התכלית הנרצה היא אמנם להתוועד עם הקב"ה בשבתות ובמועדי השנה מתוך שמחה וישון, בחג הפסח זמן חרותנו, בחג השבועות זמן מתן תורתנו, ובחג הסוכות זמן שמחתנו. אולם אפילו בזמן שיש התגלות של

תוקף הדין והגבורה, כמו בתשעה באב שנחרבו בו שני בתי המקדשות, מוטלת עלינו החובה להתוועד ולהתייחד עם הקב"ה, מתוך הכרה ברורה באמיתת משפטו יתברך, ולכן הוא נקרא "מועד" ואין אומרים בו תחנון, כי לאור הכרה זו אין שבר ואין אנחה רק אור נפלא של השגת ה', אלו דבריו הקדושים.

ומה מאד ראויים הדברים למי שאומרם בבחינת (חגיגה יד): "נאה דורש ונאה מקיים", כי אכן זכה הקדוש רבי אברהם יצחק זצ"ל לקדש שם שמים ולהתוועד עם הקב"ה גם בימים של תוקף הדין והשבר, כפי שמסופר בהקדמה לספר "שיעורי דעת" מפי עדות נאמנים שנשארו לפליטה, כי הרוצחים הארורים ריכזו אותו ואת כל בני קהילתו, ליער הסמוך לטעלז לעבוד שם עבודת פרך כשלשה שבועות, ובכל אותו הזמן התכונן הגרא"י בלוח וכך הכין גם את בני קהילתו, לקדש את שם ה' מתוך תורה ותפלה ואמירת וידוי.

יום אחד לפני רציחתם התעללו בהם הגרמנים קשות, במכות ובעינויים שקשה לתאר כשהם מתפלשים בעפר ובבוץ. אחרי אשר שבו כולם למחנה מוכים וחבולים, נכנס הגרא"י לצריפו כשהוא מכוסה כולו בעפר, והרים את שתי ידיו לשמים ואמר: "רבנו של עולם גרויס ביסטו און גרויס זענען דייע מעשים" - "אתה גדול ומעשיך הם גדולים". מרוב עייפות לא היה מסוגל ללמוד מתוך הספר, וביקש מבתו שתקרא לפניו רמב"ם הלכות קידוש ה'.

ביום ג' כ' תמוז ביומו האחרון עלי אדמות, באו השוטרים בשעה חמש לפנות בוקר וציוו על כולם לצאת לעבודה. הגרא"י שהבין מיד במה מדובר נטל את ידיו ואמר וידוי, ויצא

אולם מי שעוסק בתורה הרי הוא זוכה להשראת השכינה, כמו ששינינו בגמרא (ברכות 1): "ומנין שאפילו אחד שיושב ועוסק בתורה ששכינה עמו, שנאמר (שמות כ כא) בכל המקום אשר אזכיר את שמי אבוא אליך וברכתיך". הנה כי כן זהו ביאור הגמרא: "מיום שחרב בית המקדש", ונחסרה השראת השכינה הקדושה, "אין לו להקב"ה בעולמו אלא ד' אמות של הלכה בלבד", אשר שם משרה הקב"ה שכינתו על העוסק בתורה.

ויש לבאר ענין זה ביתר שאת, שהרי גם בבית המקדש נתייחד הקב"ה עם ישראל בין שני הכרובים שעל הארון, שהיו שם שני לוחות הברית הכוללים את כל התורה, כמו שכתוב (שמות כה כא): "ונתת את הכפורת על הארון מלמעלה ואל הארון תתן את העדות אשר אתן אליך, ונועדתי לך שם ודברתי אתך מעל הכפורת מבין שני הכרובים אשר על ארון העדת את כל אשר אצוה אותך אל בני ישראל".

נמצינו למדים מזה כי בזמן שבית המקדש היה קיים, נתייחד הקב"ה עם ישראל בין שני הכרובים שהיו פניהם איש אל אחיו בזכות עסק התורה, ולפי זה מבואר היטב מה שאמרו חכמינו ז"ל: "מיום שחרב בית המקדש", ואין הקב"ה מתייחד עם ישראל בין שני הכרובים שעל הארון, "אין לו להקב"ה בעולמו אלא ד' אמות של הלכה בלבד", כי במקום עסק התורה מתייחד הקב"ה עם ישראל בבחינת שני הכרובים המעורים זה בזה.

מעתה יאירו עינינו להבין מה שסיבב הקב"ה, שיוציאו הגוים את שני הכרובים בעודם מעורים זה בזה לשוק, כי הן אמת שהרשעים הללו נתכוונו ללעוג על ישראל, אולם הקב"ה ביקש ללמד בכך לקח נשגב לכל אחד מישראל, כי גם אחרי החורבן לא פסקה חיבתו לישראל, אלא שאם עד עתה נתוועדו ישראל עם הקב"ה בבית המקדש בבחינת שני הכרובים, מעתה יתייחד עמהם הקב"ה בכל מקומות מושבותיהם בד' אמות של הלכה.

לפי זה נשכיל להבין ביתר שאת הטעם שתשעה באב נקרא "מועד", כי הן אמת שבעוונותינו הרבים חרב בית המקדש ואין הקב"ה מתוועד ומתייחד עם ישראל בין שני הכרובים, אולם עם כל זאת אנו מתוועדים ומתייחדים עם הקב"ה גם מחוץ לבית המקדש בד' אמות של הלכה, ובזכות זה נזכה להתוועד עם הקב"ה בגאולה העתידה בבית המקדש השלישי אשר יבנה במהרה בימינו אמן.

"אמנם יש לומר בהעיר לב ושום שכל, דאלו הכ"א יום שבין י"ז בתמוז לט' באב הם מקוריים ושרשיים לכל המועדות של השנה שהם בכללם גם כן כ"א יום, היינו שבת וראש חודש, ז' ימי הפסח, יום חג השבועות, ב' ימים של ראש השנה, יום הכפורים, ח' ימי חג הסוכות, וסימנך (תהלים עג א) א"ך טוב לישראל, ואלו הכ"א יום שבין המצרים הם מקוריים שרשיים להם".

וצריך להבין מהי כוונתו באומרו, כי כ"א ימי בן המצרים "הם מקוריים שרשיים" לכ"א ימי המועדים. אך לפי האמור נראה לפרש כוונתו, כי מאחר שתכלית המועדים הוא להתוועד עם הקב"ה אשר על שם התוועדות זו נקראו "מועדים", ולפי המבואר הרי גם כ"א ימי בין המצרים הם ימים של התוועדות עם הקב"ה אלא שהם מתוך חורבן ותוקף הדין.

הנה כי כן זהו ביאור דברי ה"אוהב ישראל", כי מי שזוכה להתקרב ולהתוועד עם ה' בכ"א ימי בין המצרים, מתוך הכרה ברורה באמיתת משפטו יתברך, הרי הוא זוכה שימים אלו יהיו מקור ושורש לכ"א ימי המועדים, שיזכה להתוועד עם הקב"ה לא רק מתוך חורבן ותוקף הדין אלא מתוך שמחת המועדים.

יומתק להבין בזה מאמרם בגמרא (תענית ל:): "כל המתאבל על ירושלים זוכה ורואה בשמחתה". כי המתאבל על חורבן ירושלים שאינו יכול להתייחד עם הקב"ה במועדים, הרי הוא מגלה בכך שהוא משתוקק להתוועד עם הקב"ה גם בימי הגלות ותוקף הדין, "זוכה ורואה בשמחתה", שיזכה להתייחד עם הקב"ה מתוך שמחת הגאולה בבית המקדש השלישי.

"אין לו להקב"ה בעולמו אלא ד' אמות של הלכה"

רחש לבי דבר טוב, לבאר בזה מה שסיבב ה' הטוב, שיוציאו הגוים מקדשי הקדשים לשוק את הכרובים בהיותם מחוברים יחד, כמבואר בגמרא הנ"ל (יומא נד:): "בשעה שנכנסו נכרים להיכל ראו כרובים המעורין זה בזה, הוציאו לשוק ואמרו, ישראל הללו שברכתך ברכה וקללתן קללה יעסקו בדברים הללו".

נקדים מה ששינינו בגמרא (ברכות ח:): "מיום שחרב בית המקדש אין לו להקב"ה בעולמו אלא ד' אמות של הלכה בלבד". ויש לומר הביאור בזה, כי תכלית בנין בית המקדש היא כדי שישרה הקב"ה שכינתו בישראל, כמו שכתוב (שמות כה ב): "ועשו לי מקדש ושכנתי בתוכם". נמצא כי על ידי חורבן בית המקדש נסתלקה השכינה.

העליה לרגל היא להתוועד עם הקב"ה בשלש "מועדים", לכן כאשר עלו לרגל מגללים להם את הפרוכת, כדי להראות להם שאכן זכו להתוועד ולהתייחד עם הקב"ה, שזהו ענין שני הכרובים שהיו פניהם איש אל אחיו.

יומתק לבאר בזה הענין של: "מגללין להם את הפרוכת", כי בימות החול כאשר אדם עסוק יותר מדי בעניני העולם הזה, נוצרת לפעמים ח"ו מחיצה של ברזל המפסקת בינו לבין הקב"ה, אבל כאשר עלו ישראל לרגל: "מגללין להם את הפרוכת", לעשות בכך פועל דמיון להסיר המחיצה המפסקת בין ישראל להקב"ה, "ומראין להם את הכרובים שהיו מעורים זה בזה", מחמת גודל הדביקות בין הקב"ה לכנסת ישראל.

הנה כי כן יפה דרש הגרא"י בלוח שמטעם זה נקרא תשעה באב "מועד", כי אנו מתוועדים בו עם הקב"ה מתוך הכרה ברורה באמיתת משפטו יתברך. ויש להוסיף תבלין לדבריו הקדושים, כי עצם הדבר שלא נתרחקנו מאת ה' ומתורתו בעקבות תוקף הדין, אלא אדרבה ביום תשעה באב אנו מתאבלים על החורבן, מתוך הכרה ברורה באמיתת משפטו שאנו גרמנו לכך בעוונותינו הרבים, ראוי הוא להיקרא מועד.

זאת ועוד, שאנו מתוועדים ומתייחדים עם הקב"ה בתפלה ובתחנונים שימחל לנו על כל עוונותינו, ומשתוקקים בצפייה גדולה לגאולה העתידה ולבית המקדש השלישי שאז נוכל שוב להתייחד עם הקב"ה, לכן לו נאה ולו יאה להיקרא "מועד", כי מתוך האבל והצער על החורבן מבצבצת ועולה שמחת המועדים של הקב"ה וכנסת ישראל, שלמרות תוקף הדין אנו מתוועדים ומתייחדים עם הקב"ה בקשר אמין בל ימוט.

כ"א ימי בין המצרים מקור ושורש לכ"א ימים טובים

ועתה בא וראה כי על פי האמור יפתח לנו פתח להבין מה שמצינו ב"אוהב ישראל" להרה"ק מאפטא זי"ע (פרשת פנחס), שביאר בדברי קדשו הטעם שברוב השנים אנו קוראים בתורה בשבוע הראשון של ימי בין המצרים פרשת פנחס, שמפורט בהם כל המועדים שהם ימי שמחה, כי כ"א ימי בין המצרים משבעה עשר בתמוז עד תשעה באב, הם מקור ושורש לכל המועדים שהם גם כן כ"א ימים, ובלשון קדשו: